

PRIKAZI I OSVRTI

GRAČANIČKI GLASNIK
časopis za kulturnu
historiju

Broj 42, godina XXI
novembar, 2016.
[str. 207-210]

© Monos 2016

Likovna izložba “Akwareli Fuada Arifhodžića”, Bošnjački institut – Fondacija Adila Zulfikarpašića (5.10. – 31. 12. 2016.)

*(Izložba je otvorena u Bošnjačkom
institutu – Fondaciji Adila Zulfikarpašića,
povodom predstavljanja Legata Fuada
Arifhodžića)*

Gradimir Gojer

Fuad ARIFHODŽIĆ (1914. – 2008.) bio je Sarajlija po rođenju i prema opredjeljenju. Osnovno i srednje obrazovanje završio je u Sarajevu, a Pravni fakultet studirao u Beogradu. Sve svoje slobodno vrijeme posvećivao je slikanju. Prvi put izlaže 1949. godine u Izložbenom paviljonu u Sarajevu, a u ULUBiH biva primljen 1952. godine, od kada izlaže na mnogobrojnim kolektivnim i samostalnim izložbama. UNICEF je 1985. godine u millionskom tiražu objavio njegov akvarel Krovovi Sarajeva zimi. Dobitnik je Šestoaprilske nagrade Grada Sarajeva za 2001. godinu.

U septembru 2015. godine ambasador Nerkez Arifhodžić, sin slikara Arifhodžića, poklonio je Bošnjačkom institutu trideset slika svog oca, kao i cjelokupnu arhivsku građu o njegovom životu i stvaralaštvu, što je iniciralo formiranje Legata Fuada Arifhodžića u okviru Umjetničke zbirke Bošnjačkog instituta – Fondacije Adila Zulfikarpašića. Na izložbi “Akwareli Fuada Arif-

hodžića", pored trideset slika iz Legata, izloženi u foajeu Bošnjačkog instituta, izloženo je i sedamdeset devet djela iz privatne kolekcije ambasadora Nerkeza Arifhodžića. Posjetitelji mogu pogledati i kratki film o slikaru Fuadu Arifhodžiću, kao i dokumente iz njegovog arhiva, koji su također dio Legata. Izložba je otvorena do kraja 2016. godine, a posjetitelji je mogu pogledati svakim radnim danom i subotom, od 8.00 do 16.00 sati u prostoru Bošnjačkog instituta, Mula Mustafe Bašeskije 21, Sarajevo.

Zahvaljujući razumijevanju uprave Bošnjačkog instituta – Fondacije Adila Zulfikarpašića i pomoći historičarke umjetnosti Merime Memić, autorice izložbe, u ovom broju našeg časopisa, donosimo manji izbor (reprodukcije) akvarela sa te izložbe i iz Legata Fuada Arifhodžića, koje je fotografisala Dragana Antić, a u nastavku objavljujemo tekst gospodina Gradimira Gojera, koji je objavljen u katalogu izložbe pod naslovom: **"Raznoslojni likovni svijet Fuada Arifhodžića"**:

"Svojedobno sam, pišući o stvaralaštvu Fuada Arifhodžića, nadahnut golemim dijelom njegovog opusa posvećenog voljenom gradu, napisao da je riječ o *slikaru Sarajeva*... Pregledavši široko postavljen izbor slika za izložbu u uistinu prestižnom prostoru Bošnjačkog instituta, morao sam bitno korigirati ne samo formalne oznake i naslov teksta već, prije svega, suštinsku estetsku oznaku onoga što se ovom prigodom stavlja na uvid likovnoj publici Sarajeva.

Fuad Arifhodžić jeste, nesumnjivo, slikar Sarajeva, njegovih *veduta*, prizorišta ovoga pitoresknog božanskog mjesta, u različitim godišnjim dobima, ali i u različito doba dana... Ovaj iznimno zanimljiv izbor, koji je vjerojatno prvi ozbiljan izbor nakon slikareve smrti, donosi, bar za mene, širinu motivske zapućenosti slikara, kao i stilske metamorfoze, koje na stanovit način svjedoče o širini i dubini *slikarskog pjesništva* ovoga iskusnog maga likovnosti u BiH.

Arifhodžić nije bio fasciniran samo i isključivo motivima Sarajeva, koje je *bilo* i koje *jest*, što potvrđuje i ovaj izbor prezentirajući široku paletu motivske razućenosti vezane za neke prirodne toponime...

Slikareva opsjednutost morem, vodom en generale, kao i pojedini motivi riba ili, pak, mrtvih priroda, kao da govore o bogatom *učitavanju u stvarnost*, bez naročitih odmak od te stvarnosti. Arifhodžić nije realističan u bukvalnom smislu riječi, jer njegovi prizori *uhvaćeni* u ono što se zove slikareva likovna lingva niti u jednom trenutku ne robuju *prvoj instanci* pogleda na stvarnost, predmete i pojave u njoj...

Slikar je očito fasciniran punoćom života koji pulsira na njegovim slikama. Taj život nikada nije *preslikavanje* sušte realnosti, već pokazuje gotovo ontološku *odmaknutost* od realnosti. Slikar *odmiče* stvar da bi bio što uvjerljiviji i vjerodostojniji. On to čini snažnom imaginacijskom ravni u kojoj sudjeluje *sirova* realnost, ali i poetsko osjećanje za prostor i vrijeme u kojem nastaju njegova imaginacijska prizorišta. Kada se, primjera radi, bavi ribom kao čudesnim motivom životodajne magme, u istom trenutku njegova slika pokazuje dubinski akvamarin, ali i neku kozmičku poziciju ribljeg svijeta i svojevrsnog slikarevog gonetanja dubina morskih i onih riječnih...

Nekoliko slika predstavlja potpuno iznenađenje za autora ovih redaka. Nismo jednostavno naviknuti; nije nas velikim dijelom svoga opusa Arifhodžić vodio u neke tematske cjeline, poput akta ili, pak, prizora koji nemaju ritualnost gradskosti, dominantnu urbanizaciju, kojoj je on bio neminovno *podvrgavan* kada se svojom fascinacijom uvijek vraćao na motive Sarajeva, pa čak i na motive Sarajlija, na način koji pokazuje humanističku svijest ovog majstora slikarstva, da grad gradom čine ljudi. Zato u Arifhodžićevim prizorima progovara duša Sarajeva; nastambe, bogomolje, mezaristani su mjesta trijumfa ljudskosti...

Prisjetio sam se pjesničkog izričaja koji za mezaristan Alifakovca veli: "Baščo mrtvih..." Upravo tako pogled s Alifakovca slika Arifhodžić i kao da u njegovu sliku ulaze sve sjene, sve duše onih koji počivaju ponad dragog im grada... Ta dubinska suština Arifhodžićeve slike nije, naravno, ni u jednom trenutku zasjenila njegov crtački virtuoizitet. Njegovu bašluci žive punoćom moćnog crtačkog oblika, ali negdje na sarajevskom horizontu iscrtava slikar čudesni srcegram svih onih mrtvih; oni postaju protagonistička suština, oni daju metafizičku boju i odsjaj slici koja niti jednog trenutka nije tek i samo preslika gole stvarnosti...

Spominjući riječ *virtuoizitet* uz kompletan slikarski opus Fuada Arifhodžića, imam ozbiljne dokaze da je trijumfalan zanat kojim on oživljava, iz faze *pogleda* u fazu gotovo psihološke *sonde*, sve što se reflektira na kompletno osjećanje slikarske akribije.

Ovaj izbor nosi još jednu značajku: kao da je slikar neke teme, poput akta i ženske *dominacije*, svjesno ostavljao za trenutak šireg uvida likovne publike u njegov opus s vremenske i gotovo psihološke distance. Da je živio u likovnim kulturama poput francuske ili talijanske, Arifhodžić bi za života imao ozbiljne sljedbenike, ne epigone, već slikare koji, upravo logikom kojom pokušavam objasniti neke dijelove njegovog opusa, nalaze putove do suštine i humanističke srčike predmetnosti i pojava koje su slikara opsjedale i fascinirale.

Uz ozbiljan izbor napravljen za ovu prigodu – zahvaljujući Bošnjackom institutu, vakufu Adil-bega Zulfikarpašića, i suverenom načinu likovnog rezoniranja Nerkeza Arifhodžića, koji je u stvaralaštvu svoga oca prepoznavao sve karakteristike o kojima ovdje svjedočim – Arifhodžić mlađi ovom je izložbom učinio više od svojevrsnog omaža očevom djelu. Njegovo *kopanje po suštini* toliko je dominantno da ne ostaje na površinskim konstatacijama nekih motiva za koje do danas šira publika nije znala. To *kopanje po*

suštini ušlo je u prostor artistskih adekvata, kako slikarevom virtuoizitetu tako i načinima *rituala življenja*, koje je ovaj gospodstveni čovjek, jedan od posljednjih raritetnih primjeraka *sarajevštine*, sobom nosio, ostrašćujući generacije ljubitelja njegove slikarske magije, prije svega onim što se zove *kozmpolitski pogled* na našu sarajevsku sredinu, ali i na sve druge motive koji zrcale iz širokopozicioniranog opusa ove slikarske gromade, originalne u mjeri dubokog doživljavanja životnih pojavnosti, pa čak u pojedinim trenucima i transcendentalne *odmaknutosti* od grube realnosti...

Posebna karakteristika ovoga izbora iz bogatog slikarskog opusa je poetska dominacija boje, koja se prelijeva sa slikarskog platna izravno u cerebralni sloj našeg promatranja. Te Arifhodžićeve boje i u jeseni, i u snježnom zimovanju, kao i u ljetnjem lagodnom lješkanju mora – suštinski nadahnjuju gotovo nestvarnim *prodorom* u ono što nazivamo onostrana žudnja. Upravo tako, slikar *onostrano* gleda na realnost, transcendirajući ka irealnom, ali irealnom u filozofskom smislu; ka irealnom kao nevidljivom metafizisu, koji kao da će se pojaviti, svakog trenutka, iz drugog kuta slikarevog imaginacijskog vrela.

Strpljivošću slikarskog perfekcionizma Arifhodžić je gradió prizore, a njegovo *nedoumijevanje*, kada je u pitanju to *metafizičko bilo* slike, proizlazilo je iz konstantnog osjećanja da je slikati ne samo stvar božanskog dara i nadahnuća, koje je u slučaju ovog slikara nesumnjivo, već da je slikati prizore životne realnosti imperativ da se dosegne humanistička ostrašćenost...

Iz slikarevih prizora čitam dvije konstante: njegov hedonizam, ali istodobno i njegov gotovo *rudarski* način formiranja slike, kojom dominira osjećanje neke čudne melankolije. U njegovim nestvarnim, zagasitim bojama iščitavam stihovanu suštinu pjesničke duše Mejlija ili, pak, nimalo ilustrativnih zapisa Mula Mustafe Bašeskije.

Slikar Sarajeva, trudeći se da kozmopolitizira svaku *temu* kojom se bavi, pokazuje kroz taj postupak, prije svega, trijumf zanatskog virtuoiziteta, a potom smisao za jasnu *razliku*, za različitost poimanja svega onoga što postaje dijelom njegovog *imaginacijskog plana*.

Stvaranje legata, zbirke umjetnikovih djela pod stručnom, kulturološki preciznom auspicijom Bošnjačkog instituta nije samo obogaćenje artistske stvarnosti Sarajeva i BiH već je u ovom slučaju riječ ne o kulturnom, nego o kulturološki do kraja preciznom odnosu prema slikarskom opusu Arifhodžića, kao simbolu jedne slikarske epohe u Sarajevu. Ovdje je riječ o mnogo suštinsijem zahvatu Bošnjačkog instituta, koji slijedeći tekovine svog ktitora i osnivača ne propušta prigodu da značajne opuse poput onog Mersada Berbera i Safeta Zeca, kao i Arifhodžića na svoj način ne *arhivira*, već *živo*, da *življe* ne može biti, kontekstualizira u životne i umjetničke epohe koje ovaj grad i ova država *proživljavaju* kao svojevršno *nadrastanje bola*, ne lamentirajući nikada nad tragovima prošlosti, već stvarajući kroz *presjek*, i to onaj *zlatni*

presjek značajnih umjetničkih opusa, sliku o jednom vremenu koje će generacijama koje dolaze ostaviti mogućnost komparativnog uvida u sve ono što je blistavo u povijesti bh. umjetnosti, a što *izdržava* i sud vremena, pa i nastrožije kriterije u povijesti umjetnosti.

Ova izložba ne legitimira samo jedno vrijeme, slikarske pravce u njemu, već mnogo značajnije otvara kontekstualnu *paralelu* sa svim onim što je povijest umjetnosti verificirala kako kod nas tako i u Europi i svijetu.

Slikarski svijet Fuada Arifhodžića nije ovom izložbom samo *isplovio* iz tihih zrcala koje su uspostavili vlasnici njegovih umjetnina, dapače, ova izložba skrenula je pozornost, u to sam duboko uvjeren, da smo prekritični prema našem slikarskom i uopće kulturnom zaleđu, a iznimno nekritični prema svemu onom što dolazi kao *novum* i sa zapadnih i sa istočnih meridijana.

Izložba koja plijeni širinom uvida u umjetnikovo djelo, koncentracijom energije slikarskog umijeća, u precizno određenim cjelinama, koje do sada nisu bile dostatno poznate, a još manje valorizirane."